

Sunuş

İdris YÜCEL

Hacettepe Üniversitesi

Cumhuriyetin ilanını takip eden devrim süreci yalnızca siyasal alanda değil, kültürel ve sosyal alanlarda da köklü bir reform hareketine şahit olmuştur. Reform sürecinde kızların eğitimine verilen ehemmiyet ayrı bir önem taşımaktadır. Geleceğin anne adayları olan her bir kız öğrencinin, aynı zamanda ileride kendi çocuklarının da eğitimini olacağı noktasından yola çıkarak, kızların eğitiminin toplumsal dönüşümde kilit rol oynadığı rahatlıkla söylenebilir. Bu hedef kapsamında gerçekleştirilen girişimler arasında, 1928 yılında Ankara’da faaliyete açılan İsmet Paşa Kız Enstitüsü ilginç bir örnek teşkil eder. Enstitü, kız çocuklarına, giyim-kuşam, sanat ve kültür hususlarında verilen eğitimle yeni ve çağdaş bir dünya görüşü kazandırırken, başkent Ankara’da özellikle giyim sektörü üzerinde bir moda anlayışının başlamasına da öncülük etmiştir. Ayten SEZER ARIĞ, çalışmasında İsmet Paşa Kız Enstitüsü’nün Türk modernleşmesine olan katkısını ve kızların eğitiminde oynadığı öncü rolü irdelemektedir.

I. Dünya Savaşı ve mütarekeyi takip eden yıllardaki mahkûmluk mefhumu ve Osmanlı hapisanelerinin içinde bulunduğu umumi vaziyet acaba nasıldı? Yargılanmayı bekleyen, yani gözaltında tutulan mahkûmlardan, hükmü kesinleşmiş olanlara ve Anadolu sahasındaki hapisane müdürlerinin denetimleri altındaki kurumları nasıl yönettiklerine kadar mütareke dönemi hapisanelerine dair tarihçeyi, Mücahit ÖZÇELİK’in *Mütareke Döneminde Osmanlı Hapisanelerinin Durumu* başlıklı çalışmasında takip edebiliyoruz. Osmanlı tevkifhaneleri ile günümüzdeki tutukevleri arasındaki farklılıkların ne şekilde olduğu bir kenara, konu Türk hukuk tarihi açısından değerlendirildiğinde, günümüzde olduğu gibi Mütareke döneminde de, Özçelik’in çalışmasında ortaya koyduğu üzere çok sayıda kişinin yargılanmaları tamamlanmadan birkaç yıl boyunca gözaltında tutuldukları gerçeği ironik bir tablo arz ediyor.

Osmanlı Devleti’nin uzun 19. Yüzyılı birçok alanda reform girişimlerine sahne olmuştur. Bu alanlar arasında ön plana çıkanlar arasında şüphesiz eğitim sahası gelmektedir. Yoğunlukla misyoner ve Levantenlerce gayrimüslim tebaa zemininde işletildikleri düşünülen Osmanlı topraklarındaki özel okulların, Türk/Müslüman eğitimci ve Türk/Müslüman talebe bağlamındaki örnekleri arşiv belgeleri

kapsamında gerçekleştirilen yeni çalışmalarla ortaya çıkmaktadır. Biray ÇAKMAK, Uşak Kasabasında açılan özel okulları değerlendirerek, bir Türk/Müslüman ğretmenin Uşak'ta bir özel okulu faaliyete geirişinin hikyesini sunuyor. Geç dönem Osmanlı toplumunda gerçekleştirilen bir diğer tedrisat faaliyeti, Urfa'da hizmete açılan bir krler okulu, içerik ve ajanda bakımından bahsi geçen özel okullardan önemli oranda farklılık arz ediyor. Tarafımca kaleme alınan *Bir Misyonerlik Uygulamasının Teorisi ve Pratiği: Urfa Amerikan Krler Okulu* başlıklı alışma, Amerikan misyonerlik faaliyetleri kapsamında Urfa'da işletilen krler okulunu, bir misyonerlik kurumunun teorik olarak projelendirilmesi süreci ve okulun faaliyetleri kapsamındaki pratik uygulama çerçevesinde değerlendirmekte. Çalışmanın, örgütün belgeleri zemininde ele alınması, misyonerlik faaliyetindeki öznenin bilinçaltı hususunda ipuçları sunmakta.

19. yüzyıldan itibaren Osmanlı yöneticilerince gerçekleştirilmeye çalışılan toprağa yerleştirme faaliyetleri Cumhuriyetin ilanını takip eden süreçte de devamlılık arz etmiştir. 1910'lu yıllarda ortaya çıkan zorunlu göç hareketleri neticesinde bozulan demografik dengeyi yeniden düzenlemeye alışan Cumhuriyet hkmetleri, gerek güvenlik, gerekse halkın refahı adına iskn faaliyetleriyle epeyce bir süre meşgul olmuşlardır. Muhammed SARI, alışmasında Atatürk döneminde gerçekleştirilen i iskn faaliyetlerini detaylarıyla irdelemekte ve cumhuriyet önderlerinin iskn konusundaki yaklaşımlarına değinerek, günümüz Türkiye'sinin nüfus dağılımı hususunda ipuçları sunmaktadır.

Bu sayımızdaki son iki makaleden, Evren ALTINKAş tarafından kaleme alınan *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Aydınlar: Kurucu İdeolojinin Seçkinleri* başlıklı çalışma, cumhuriyetin ilk yıllarındaki aydın profilini değerlendirerek, önde gelen düşünce akımlarına ve modernleşme algılamalarına ışık tutmaktadır. Son olarak, Nevin YAZICI, alışmasında, Musul sorunu ve petrol politikaları merkezinde, Türk-İrak ilişkilerine dair birçok önemli hususu değerlendirerek, aydınlatıcı analizlerde bulunmaktadır.